

MONETARNA POLITIKA EUROPSKE UNIJE I EURO

Zdunić, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:598124>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij Poslovna informatika

Josipa Zdunić

MONETARNA POLITIKA EUROPSKE UNIJE I EURO

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij Poslovna informatika

Josipa Zdunić

MONETARNA POLITIKA EUROPSKE UNIJE I EURO

Završni rad

Kolegij: Makrosustav Europske unije

JMBAG: 0010230309

e-mail: jzdunic@efos.hr

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Anita Freimann

Osijek, 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study Business Informatics

Josipa Zdunić

**MONETARY POLICY OF THE EUROPEAN UNION AND
EURO**

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA
INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U
INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI
DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studentice: Josipa Zdunić

JMBAG: 0010230309

OIB: 42646122193

e-mail za kontakt: zdunicjosipa@gmail.com

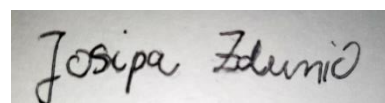
Naziv studija: Sveučilišni studij Poslovna informatika

Naslov rada: Monetarna politika Europske unije i euro

Mentorica rada: Izv. prof. dr. sc. Anita Freimann

U Osijeku, 2022. godine

Potpis

Monetarna politika Europske unije i euro

SAŽETAK

Tema ovog završnog rada je monetarna politika Europske unije sa naglaskom na valutu euro. Cilj rada je proučiti tijek pripreme za ekonomsku i monetarnu uniju, analizirati njezine troškove ali i koristi. Važan motiv stvaranja ekonomske i monetarne unije je kreiranje nove zajedničke valute koja pridonosi ka lakšem trgovanju i razmijeni roba, kapitala i usluga na tržištu. Svrha rada je obraditi euro kao zajedničku valutu, njezin nastanak te prednosti i nedostatke uz njegovo uvođenje. Euro predstavlja važan fizički opipljiv dio europskog identiteta u novčanicama i kovanicama uz to daje Europskoj uniji jači glas u globalnoj ekonomiji. Prikazane su pogodnosti i mogući rizici koje države članice ostvaruju uz njegovo uvođenje. Danas euro koristi 19 zemalja članica Europske unije koje zajedno čine europodručje ili eurozonu. Nadalje, u završnom radu važnost je stavljena na Europsku centralnu banku koja predstavlja ključni subjekt monetarne politike Europske unije. Glavna zadaća Europske centralne banke je održavanje stabilnosti cijena na europodručju. Prikazan je eurosustav kojeg uz Europsku centralnu banku čine i nacionalne središnje banke država članica Europske unije kojem je svrha poboljšanje gospodarske perspektive i životnog standarda građana. Zaključno, stvaranje monetarne unije povezuje ekonomije država članica i stvara mir na europodručju. Primjernom iste valute se jednostavnije i efikasnije posluje na tržištu u svim članicama europodručja.

Ključne riječi: Europska monetarna unija, euro, europodručje, Europska centralna banka

Monetary policy of the European Union and euro

ABSTRACT

The topic of this final paper is the monetary policy of the European Union with an emphasis on the euro currency. The aim of the paper is to study the course of preparation for the economic and monetary union, and to analyze its costs and benefits. An important motive for creating an economic and monetary union is the creation of a new common currency that contributes to easier trading and exchange of goods, capital, and services on the market. Then, the purpose of the paper is to discuss the euro as a common currency, its origin and advantages and disadvantages with its introduction. The euro represents an important physical, tangible part of the European identity in banknotes and coins and gives the European Union a stronger voice in the global economy. The benefits and possible risks that member states realize with its introduction are presented. Today, the euro is used by 19 member states of the European Union, and together they form the euro area or eurozone. Furthermore, in the final paper, the importance is placed on the European Central Bank, which represents the key subject of the monetary policy of the European Union. The main task of the European Central Bank is to maintain price stability in the euro area. The Eurosystem is presented, which includes the European Central Bank and the national central banks of the member states of the European Union, whose purpose is to improve the economic perspective and the standard of living of citizens. In conclusion, the creation of a monetary union connects the economies of the member states and creates peace in the euro area. With the example of the same currency, it is easier and more efficient to do business on the market with all members of the euro area.

Keywords: European Monetary Union, euro, euro area, European Central Bank

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
1.1. Metodologija rada.....	2
2. Ekonomska i monetarna unija – EMU	3
2.1. Tijek pripreme ekonomske i monetarne unije.....	4
2.1.1. Europski monetarni sustav	6
2.2. Troškovi monetarne unije.....	7
2.3. Koristi monetarne unije	8
3. Euro	10
3.1. Povijesni nastanak eura	10
3.1.1. Eurozona.....	11
3.2. Prednosti i nedostaci eura	14
3.3. Euro novčanice i kovanice	15
3.4. Hrvatska i euro	18
4. Europska centralna banka – ECB.....	20
4.1. Eurosustav.....	22
5. Zaključak	24
Literatura	26
Popis tablica	30
Popis slika.....	30

1. Uvod

Europska unija predstavlja nadnacionalnu organizaciju od 27 europskih država kojima je svrha promicanje gospodarske i političke integracije europskoga kontinenta. Integracijski proces započeo je 1951. godine u Parizu pod nazivom Europska zajednica za ugljen i čelik. Tadašnjih šest država članica činile su Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka koje nakon šest godina u Rimu osnivaju Europsku ekonomsku zajednicu kojoj je cilj uspostavljanje zajedničkog tržišta i usklađivanje ekonomskih politika (Hrvatska enciklopedija, 2021).

Jedan od ciljeva Europske unije je uspostava ekonomske i monetarne unije te uvođenje jedinstvene valute koji je povezan sa temom ovog završnog rada. Ekonomska i monetarna unija pripada stupnju integracije Europske unije koja propisuje zajedničku monetarnu uniju i ekonomske politike zemalja članica Europske unije. Monetarna politika europske unije s naglaskom na euro kao njezine jedinstvene valute je upravo tema ovog završnog rada. Monetarna unija predstavlja zajedničko valutno područje zemalja članica Europske unije unutar kojega su tečajevi valuta fiksirani.

Rad je podijeljen na pet glavnih poglavlja s pripadajućim podcjelinama. U uvodnome dijelu ukratko je objašnjena Europska unija sa podcjelinom metodologije u kojoj su navedene metode korištene u radu. Kroz drugo poglavlje istražena je ekonomska i monetarna unija. Opisan je tijek pripreme i njezin osnutak, te su navedeni događaji sve do novije povijesti koji su utjecali na stvaranje ekonomske i monetarne unije. Poblize je objašnjen Europski monetarni sistem, a zatim navedene koristi i troškove koje monetarna unija nosi sa sobom. Nadalje, u trećem poglavlju obrađena je valuta euro i njezin povijesni nastanak. Prikazana je eurozona i navedene su njezine države članice redoslijedom pristupanja. Uz prednosti uvođenja eura, navedeni su i nedostaci njegova usvajanja kao jedinstvene valute. Fizički i opipljiv dio eura su upravo euronovčanice i kovanice koje su prezentirane sa svim svojim karakteristikama i sigurnosnim značajkama. U zadnjem odjeljku je naznačena situacija Hrvatske i njezina uvođenja eura. Četvrto poglavlje obrađuje Europsku središnju banku kao nadnacionalnu instituciju koja provodi jedinstvenu monetarnu politiku EU-a. Uz nju je spomenut i objašnjen eurosustav, te su navedene organizacije koje zajedno čine eurosustav. Na kraju rada dan je zaključak, te slijede literatura sa popisom tablica i slika.

1.1. Metodologija rada

Prema Zelenici (1998), metodologija predstavlja metode znanstvenog istraživanja bez koje se ne može nešto učiniti. Najčešće se koristi pri ispitivanju i izlaganju različitih općih i znanstvenih metoda od strane znanstvenika, studenata, nastavnika, istraživača, doktoranada i ostalih fizičkih osoba.

U radu su korišteni sekundarni izvori podataka prikupljeni sa službenih Internet stranica Europske unije (Europska Komisija, Europski Parlament, Europsko vijeće i ostalo), institucija u Hrvatskoj poput Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske Narodne Banke te važećih dokumenata i relevantnih knjiga vezanih za monetarnu politiku EU-a.

Metode koje su korištene u radu su: induktivna metoda, metoda analize, metoda dokazivanja, metoda deskripcije, komparativna metoda te povijesna metoda. Induktivna metoda se koristi u zaključku do koje se dolazi na temelju podataka i činjenica iz prethodnih poglavlja rada. Metoda analize i deskripcije se koristi kroz pisanje glavnih poglavlja u radu. Metoda dokazivanja koristi se u razradi gdje se dokazuju prikupljeni podaci i njihova točnost. Komparativna metoda se koristila u poglavlju prednosti i nedostataka uvođenja eura te poglavlju koristi i troškova europske i monetarne unije. Povijesna metoda koristi se u definiranju tijeka pripreme ekonomske i monetarne unije te nastanka eura.

2. Ekonomska i monetarna unija – EMU

Prema Bilas (2005), monetarna unija predstavlja zajedničko valutno područje u kojemu su tečajevi valuta fiksirani bez ograničenja plaćanja. Sastoji se od dviju važnih komponenata unije deviznih tečajeva i konvertibilnosti. Unija deviznih tečajeva se odnosi na fiksiranje tečajeva država članica. Konvertibilnost se odnosi na odsutnost konverzije tekućih ili kapitalnih transakcija unutar područja unije.

Ekonomska i monetarna unija (engl. *The Economic and Monetary Union – EMU*) predstavlja novi korak u integraciji gospodarstva Europske unije (engl. *European Union – EU*). Osnovana je 1992. godine sa ciljem koordinacije ekonomskih i fiskalnih politika, zajedničke monetarne politike i zajedničke valute. U gospodarskoj uniji sudjeluje svih 27 država članica Europske unije. Prema Europskoj Komisiji (2022b), EMU obuhvaća:

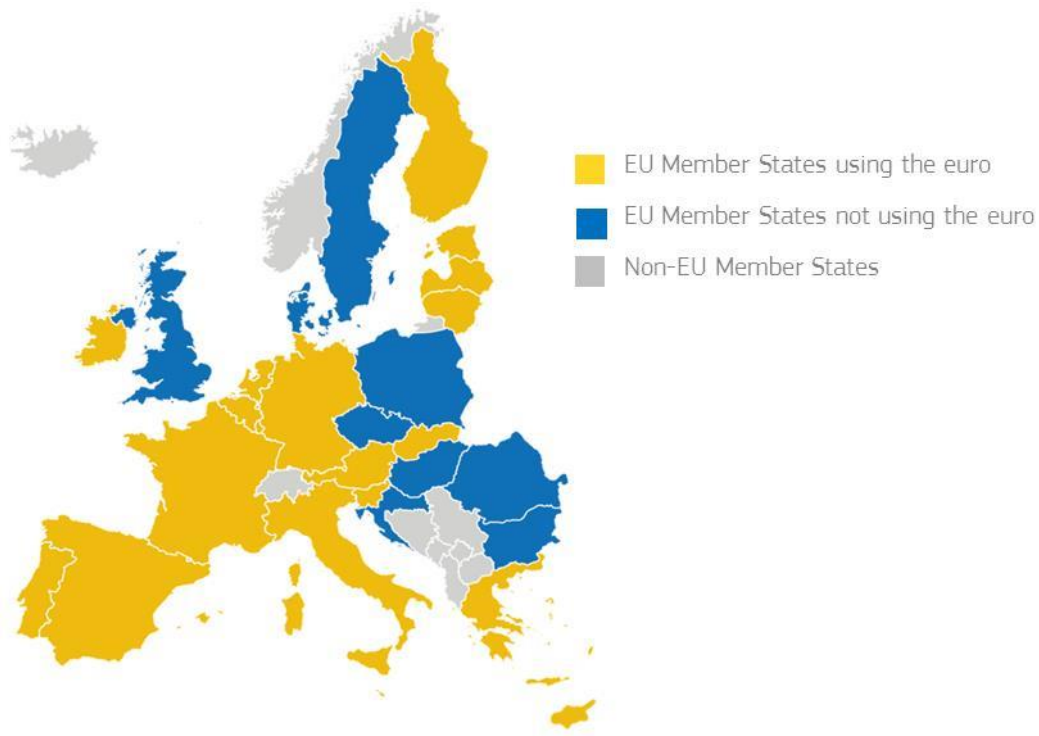
- koordinaciju donošenja gospodarskih politika među državama članicama,
- koordinaciju fiskalnih politika,
- neovisnu monetarnu politiku,
- jedinstvena pravila i nadzor financijskih institucija u europodručju,
- jedinstvenu valutu i europodručje.

Gospodarskom politikom unutar EMU-a upravljaju države članice i institucije EU-a. Te institucije su: Europsko Vijeće, Vijeće EU-a poznato i pod nazivom „Vijeće“, „Euroskupina“, Države članice, Europska komisija, Europska središnja banka (engl. *European Central Bank – ESB*) te Europski parlament (Europska komisija, 2022b).

Ciljevi EMU-a su pružanje potpora održivom gospodarskom razvoju i visoke stope zapošljavanja donesene odgovarajućim ekonomskim i monetarnim politikama. Ciljevi obuhvaćaju (Europski parlament, 2022a):

- provođenje monetarne politike s glavnim ciljem ostvarivanja stabilnosti cijena,
- izbjegavanje mogućih negativnih učinaka prelijevanja zbog neodrživog upravljanja državnim financijama, sprečavanje pojave makroekonomskih neravnoteža u državama članicama i usklađivanje gospodarskih politika država članica u određenoj mjeri,
- jamčenje urednog funkcioniranja jedinstvenog tržišta.

Naredna Slika 1. prikazuje EMU koja se sastoji od narančasto označenih članica eurozone, plavo označenih članica izvan eurozone te sivo označenih država izvan granica EU-a.

Slika 1. Ekonomska i monetarna unija

Izvor: Europska Komisija, 2017.

Motiv stvaranja EMU-a je kreiranje zajedničke jake valute koja konkurira u svijetu te pomaganje zemalja članica u suficitu onim zemljama članicama u deficitu. Kreiranje jedinstvenog tržišta sa zajedničkom valutom te slobodnim kretanjima robe, kapitala, usluga i radne snage. U slijedećem dijelu opisana je povijest EMU-a (Kersan-Škabić, 2015).

2.1. Tijek pripreme ekonomske i monetarne unije

EMU je osnovana od strane Europskog Vijeća 1991. godine Ugovorom o Europskoj uniji poznatog pod nazivom Ugovor iz Maastrichta (Europska komisija, 2022b).

Povijest EMU-a kreće se od 1969. godine kada su na sastanku u Haagu čelnici država i vlada odredili novi cilj europske integracije, Ekonomsku i monetarnu uniju. Pierre Warner sastavlja izvješće u kojem se predviđa ostvarivanje potpune ekonomske i monetarne unije u roku od deset godina kroz plan u više faza. Tadašnji cilj bio je postizanje potpune liberalizacije kretanja kapitala, konvertibilnosti valuta članica i fiksiranje deviznih tečajeva. No zbog

odluka vlada SAD-a o dopuštanju fluktuiranja tečaja američkog dolara 1978. godine, projekt osnivanja EMU-a je zaustavljen (Europski parlament, 2021b).

Drugi pokušaj stvaranja EMU-a nastaje u Parizu 1972. godine. Zajednica na sastanku stvara mehanizam za regulirano dopuštanje fluktuiranja tečaja nacionalnih valuta u rasponu fluktuacije prema američkom dolaru. Taj mehanizam poznat je pod nazivom „zmija u tunelu“, gdje zmija predstavlja nacionalne valute, a tunel fluktuaciju prema dolaru. Nakon dvije godine i ovaj mehanizam pada u vodu radi naftne krize, male vrijednosti dolara i razlika u gospodarskim prilikama (Europski parlament, 2021b).

Godine 1978. na sastanku u Bruxellesu osnovan je europski monetarni sustav (engl. *European Monetary System – EMS*) sa fiksnim ali prilagodljivim deviznim tečajevima. Tadašnje sve države članice sudjeluju u europskom tečajnom mehanizmu ERM I. Devizni tečajevi bazirali su se na središnjoj stopi prema europskoj valutnoj jedinici (engl. *European currency unit – ECU*) koja je predstavljala ponderiranu središnju vrijednost valuta koje tada sudjeluju u tečajnom mehanizmu. Prema ECU izračunate su bilateralne stope sa dozvoljenim fluktuacijama tečaja u rasponu od 2,25%. Tijekom sljedećeg desetljeća smanjuje se varijabilnost deviznih tečajeva. 1993. godine rasponi fluktuacije rastu na 15% radi špekulativnih napada na nekoliko valuta (Europski parlament, 2021b).

Godine 1985. na snagu nastupa program jedinstvenog tržišta. Europska komisija donosi Akt o jedinstvenom tržištu u kojemu se nalazi niz mjera za poticanje europskog gospodarstva i otvaranje novih radnih mjesta. Potencijal unutarnjeg tržišta nije bio u potpunosti iskoristiv radi visokih troškova transakcija povezanih s konverzacijom valuta i fluktuacijama deviznog tečaja. Prema tadašnjim ekonomistima slobodno kretanje kapitala, stabilnost deviznih tečajeva i neovisna monetarna politika dugoročno su bili nespojivi (Europski parlament, 2021b).

Odbor za proučavanje EMU-a osnovan je 1988. godine Delorovim izvješćem nazvanom prema tadašnjem predsjedniku Europske komisije, Jacquesu Delorsu. U izvješću je predloženo jačanje uvođenja EMU-a u tri faze u kojima je predviđeno uvođenje ekonomske i monetarne unije. U prvoj fazi u trajanju od 1. srpnja 1990. do 21. prosinca 1993. uvodi se slobodno kretanje kapitala među državama članicama. U drugoj fazi od 1. siječnja 1994. do 31. prosinca 1998. ostvaruje se konvergencija ekonomskih politika država članica i jačanje suradnje među nacionalnim središnjim bankama tih članica. U trećoj i posljednjoj fazi koja je

započela od 1. siječnja 1999. godine događa se provedba zajedničke monetarne politike u okviru Eurosustava te uvođenje kovanica i novčanica eura u svim državama članica europodručja (Europski parlament, 2021b).

Nakon europske dužničke krize od 2009. do 2010. godine čelnici EU-a se obvezuju na jačanje EMU-a U listopadu 2012. dolazi do uspostave Europskog stabilizacijskog mehanizma (European Stability Mechanism – ESM) koji ima misiju omogućiti zemljama europodručja izbjegavanje i prevladavanje financijskih kriza uz održavanje financijske stabilnosti. EMS djeluje kao zajmodavac članicama eurozone koje nisu u mogućnosti refinancirati svoj državni dug na financijskim tržištima (European Stability Mechanism, 2022).

Jedan od značajnijih utjecaja na EMU u novijoj povijesti imala je i pandemija bolesti COVID-19. U ožujku 2020. godine pokrenut je hitni program kupnje zbog pandemije (Pandemic emergency purchase programme – PEPP) kako bi se suprotstavio rizicima za mehanizam transmisije monetarne politike i budućim izgledima za države članice europodručja uzrokovanih epidemijom koronavirusa (European Central Bank, 2022d).

2.1.1. Europski monetarni sustav

Kao što je u prethodnom dijelu već spomenuto, Vijeće Europe je osnovalo EMS 18. prosinca 1978. godine. Francuski predsjednik Valéry Giscard d'Esting i Njemački kancelar Helmut Schmidt u srpnju 1978. godine daju poticaj Vijeću Europe ka uvođenju Europskog monetarnog sustava. Vijeće Europe u Bruxellesu 4. i 5. prosinca saziva Vijeće ministara o prijedlozima komisije te se u konačnici donosi odluka o osnivanju EMS-a. (Kandžija i Host, 2001)

EMS stupa na snagu od 1979. sve do 1999. godine s ciljem bliže suradnje u području monetarne politike između središnjih banaka država članica Europske ekonomske zajednice (engl. *European Economic Community* – EEC). Izgrađen je na temelju stabilnih ali prilagodljivih tečajeva definiranih prema ECU-u. Fluktuacije valuta unutar EMS-a kontrolirane su putem Tečajnog mehanizma (engl. *Exchange Rate Mechanism* – ERM). Tečajevi su se mogli promijeniti samo zajedničkim dogovorom između država članica i Europske komisije. ERM I. zamijenjen je sa ERM II. na početku treće faze kada je uvedena jedinstvena valuta Euro (Eurostat, 2013).

Maksimalni nerazmjer unutar Europskog monetarnog sustava između dviju valuta članica ostaje i dalje 2,25% kao što je to i u mehanizmu „zmija u tunelu“, za slabije valute on iznosi 6%. Fluktuacija tečaja jedne valute gleda se u odnosu na europsku monetarnu jedinicu. Ukoliko valuta pređe prag divergencije monetarne vlasti dužne su reagirati na deviznom tržištu. U slučaju da valuta pređe svoj prag divergencije izvršavaju se dobrovoljne intervencije u valuti druge zemlje koja sudjeluje u EMS-u (Kandžija i Host, 2001).

Tri temeljna pravila EMS-a (Freimann, 2017):

- pravilo stabilnosti između valuta koje obvezuje središnje banke na interveniranje,
- pravilo konvertibilnosti jedne valute u odnosu na drugu,
- pravilo solidarnosti među članicama gdje se članice međusobno financiraju ukoliko ima potrebe za time.

Omjer između troškova i koristi ekonomske i monetarne unije ovisi o sposobnosti deviznog tečaja za apsorpiranje asimetričnih šokova i poremećajima koji se događaju na deviznim tržištima. Budući troškovi i koristi od monetarne unije ovise o nastavku procesa političke i ekonomske integracije (Kandžija i Cvečić, 2011). Sljedeća dva odjeljka obuhvaćaju troškove s kojima se suočavaju i koristi koje ostvaruju od EMU-a sve države članice prilikom ulaska na europodručje.

2.2. Troškovi monetarne unije

Troškovi monetarne unije nastaju zbog problema s kojima se članice suočavaju zbog nedovoljne razine realne konvergencije. Ulaskom u eurozonu gubi se monetarna neovisnost koju je do ulaska vodila nacionalna središnja banka određene članice a nakon pristupa europodručju monetarnu politiku vodi ECB. Prilikom pristupa gubi se i tečaj kao instrument za olakšavanje prilagodbe šokovima koji nastaju unutar eurozone. Šokovi su asimetrični te ovisno o situaciji ECB je zadužena za povećavanje ponude novca ili rasta cijena. Zbog razlika u stopama nezaposlenosti među članicama na europodručju čimbenici proizvodnje nisu dovoljno integrirani. Mobilnost ljudi unutar eurozone jest mala te je potrebno djelovanje fiskalnog federalizma koji nije razvijen unutar EU zbog malog proračuna i ograničenih rashoda (Ines Kersan-Škabić, 2015).

Prema Kandžiji i Cvečiću (2011) troškovi od jedinstvene valute se odnose na tranzicijsku fazu i završno stanje. Najznačajniji troškovi obuhvaćaju:

- tranzicijsku nestabilnost,
- nestajanje instrumenata deviznog tečaja,
- gubitak autonomije monetarne politike,
- gašanje emisijske dobiti,
- te nestabilnost emisije međunarodne valute.

Kako bi se smanjila tranzicijska nestabilnost, razdoblje tranzicije treba biti što kraće. Nestajanje instrumenata deviznog tečaja odnosi se na sredstva unutarnjeg prilagođavanja tečaja koja se više ne mogu pokrenuti. Gubitak autonomije monetarne politike svodi se na nacionalne monetarne politike koje nestaju. Emisijska dobit osvrće se na financiranje rashoda središnjih banaka nacionalne valute. Jedinstvena valuta stječe status međunarodne valute koja se intenzivno koristi i izvan emisijske zone (Kandžija i Cvečić, 2011).

2.3. Koristi monetarne unije

Na mikrorazini koristi od monetarne unije obuhvaćaju: ukidanje transakcijskih troškova konverzije valuta, troškove platnog prometa, neizravne koristi od usporedivosti cijena te smanjenje neizvjesnosti zbog kredibilnog fiksiranja tečajeve (Kandžija i Cvečić, 2011).

Prva korist od monetarne unije su transparentne cijene, koje su izražene u istoj valuti te se lako daju usporediti. Smanjeni su transakcijski troškovi vezani uz trgovinu gdje je prije postojala tečajna razlika i rizik od promjene tečaja. Dolazi do rasta unutarregionalne trgovine. Zbog jedinstvene valute uklanja se nesigurnost i nepredvidivost tečaja te se poboljšava alokacija resursa. Smanjuje se i opasnost špekulativnih napada (Ines Kersan-Škabić, 2015).

Prema Kandžiji i Cvečiću koristi jedinstvene valute svode se na (2011):

- nestajanje tečajnog rizika,
- nestajanje troškova transakcija,
- povećana zaposlenost i bolja regionalna uravnoteženost,
- integracija europskog financijskog tržišta,
- zajedničko odlučivanje,

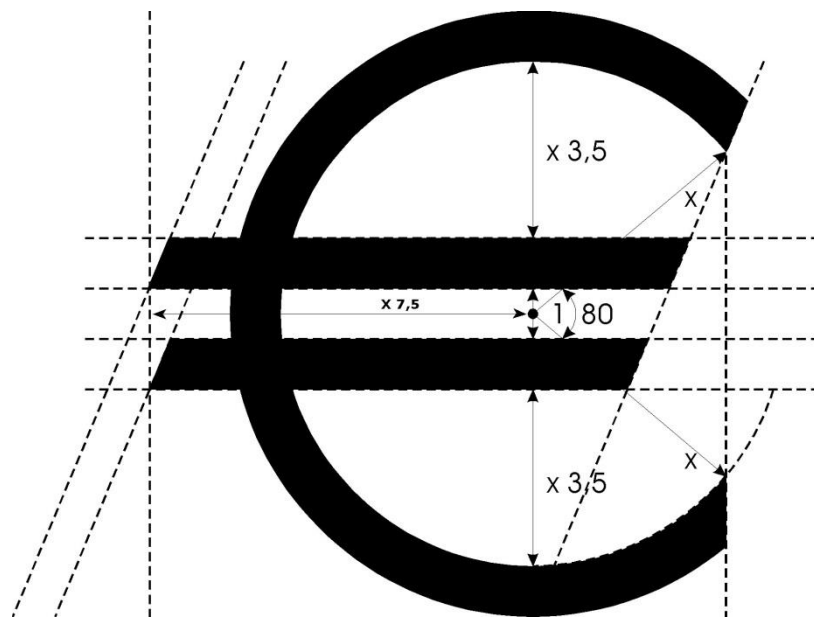
- multipolarni monetarni sustav.

Tečajni rizik nestaje ukidanjem varijabilnosti nominalnih deviznih tečajeva kojim upravlja EMU. Ulaskom u eurozonu nestaju troškovi transakcija koji se vežu uz komisijske troškove, tečajnu maržu, upravljanju trezorom i obračunavanju u više valuta. Prednosti jedinstvenog tržišta ostvaruju se jačanjem integracije tržišta roba, većom učinkovitošću i bržim rastom koji dovodi do povećanje zaposlenosti i boljoj regionalnoj uravnoteženosti. Prihvatanjem jedinstvene valute ulazi se u integraciju europskog financijskog tržišta. Zajedničko odlučivanje u monetarnoj politici odnosi se na dogovaranje zemalja članica s vodećom ekonomijom o razini zajedničke kamatne stope. Euro kao ekonomska važnost Europe izaziva raspodjelu u položaju međunarodnih valuta. Euro konkurira dolaru u transakcijama prema međunarodnim ugovorima i služi kao rezervna valuta u središnjim bankama na deviznom tržištu (Kadnžija i Cvečić, 2011).

Zajednička monetarna politika EU-a spojila je veliki broj europskih valuta u danas jedinstvenu – euro, koje čine jedinstveno zajedničko valutno područje EU-a. Euro je detaljnije obrađen u slijedećim poglavljima opisujući povijesni nastanak eura, prednosti i nedostatke od usvajanja eura te detaljno naznačene novčanice i kovanice eura.

3. Euro

Na sjednici Europskog vijeća u Madridu 1995. godine odabran je naziv „euro“ za jedinstvenu valutu EU-a. Simbol € dolazi od grčkog slova epsilon i početnog slova riječi „Europa“, dvije paralelne crte predstavljaju stabilnost Europe (Slika 2). Europska Komisija posjeduje autorsko pravo nad simbolom eura. ISO oznaka za euro jest EUR. Naziv euro mora biti jednak na svim jezicima uključujući i grčko pismo te ćirilicu (Europska unija, 2022).

Slika 2. Simbol eura

Izvor: Službene internetske stranice Europske unije, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/design_hr [pristupljeno: 15. lipnja 2022.]

Euro je službena valuta 19 od 27 država članica Europske unije. Koristi ju više od 340 milijuna europljana. Danas je druga valuta u svijetu kojom se najviše trguje na deviznom tržištu (Europska središnja banka, 2022a).

3.1. Povijesni nastanak eura

Put prema euru započinje od Delorsovog izvješća i uspostavljanja EMS-a. Uspostava EMU-a i europodručja putuje kroz pripremno razdoblje u tri faze već navedene u radu. Prva faza 1990. koja se zalaže za potpunu slobodu kapitalnih transakcija, povećanu suradnju središnjih banaka, slobodne upotrebe ECU-a te poboljšanje ekonomske konvergencije. U drugoj fazi 1994. se osniva Europski monetarni institut, zabranjuje se središnjim bankama kreditiranje

javnog sektora, usuglašavaju se monetarne politike, jača ekonomska konvergencija te započinje postupak osnivanja Europskog sustava središnjih banaka (engl. *European System of Central Banks – ESCB*). Treća i posljednja faza koja započinje 1999. godine neopozivo utvrđuje konvergencijske tečajeve, provodi jedinstvene monetarne politike u sustavu ESCB-a, na snagu stupa ERM II mehanizam, stupanje na snagu Pakta o stabilnosti i rastu te uvođenje samog eura kao jedinstvene valute (Europska središnja banka, 2022b).

Nakon deset godina pripreme uvođenja eura, 1. siječnja 1999. godine euro je uveden kao „nevidljiva“ valuta koja se koristila za elektronička plaćanja. Fizički opipljive novčanice i kovanice eura puštene su u promet 1. siječnja 2002. godine u 12 država članica EU-a. Države koje su 2002. godine zamijenile svoje valute eurom su: Austrija, Belgija, Finska, Grčka, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal te Španjolska. Nakon najveće zamjene valuta u povijesti, ostale članice postupno su uvodile euro: 2007. godine Slovenija se odlučuje za uvođenje eura, nakon nje 2008. Cipar i Malta, 2009. Slovačka, 2011. Estonija, 2014. Latvija te posljednje uvođenje eura imala je Litva, 2015. godine (Eurostat, 2014).

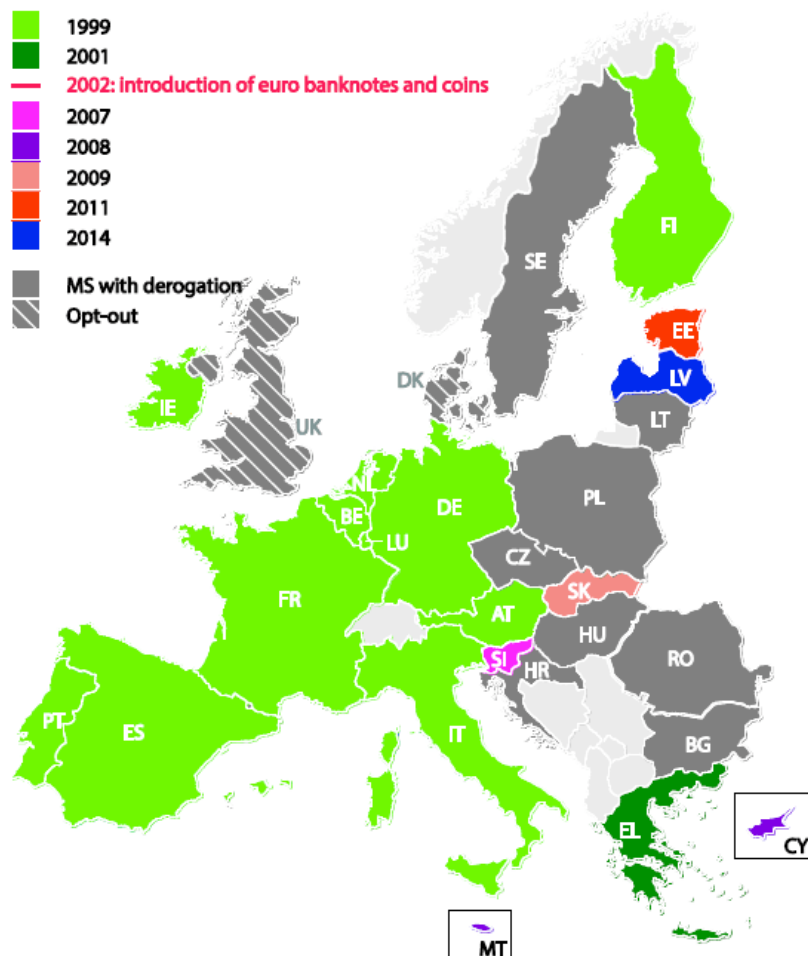
3.1.1. Eurozona

Eurozona poznata i pod službenim nazivom europodručje (engl. *Euro area – EA*) čini 19 država članica koje su uvele euro kao svoju primarnu valutu i jedino zakonsko sredstvo plaćanja. Države članice koje danas koriste Euro: Austrija, Belgija, Cipar, Estonija, Finska, Grčka, Francuska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Slovačka, Slovenija te Španjolska (Eurostat, 2014).

Europodručje se formiralo 1. siječnja 1999. kada je 11 država članica usvojilo euro kao svoju valutu. EA-11 u razdoblju 1. siječnja 1999. do 31. prosinca 2000. činile su države: Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal te Španjolska. EA-12 u razdoblju od 1. siječnja 2001. do 31. prosinca 2006. čini EA-11 + Grčka. EA-13 u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2007. čini EA-12 + Slovenija. EA-15 u razdoblju od 1. siječnja 2008. do 31. prosinca 2008. čini EA-13 + Cipar i Malta. EA-16 u razdoblju od 1. siječnja 2009. do 31. prosinca 2010. čini EA-15 + Slovačka. EA-17 u razdoblju od 1. siječnja 2011. do 31. prosinca 2013. čini EA-16 + Estonija. EA-18 u razdoblju

od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2014. čini EA-17 + Latvija. Posljednje proširenje EA-19 od 1. siječnja 2015. do danas čini EA-18 + Litva (Eurostat, 2016).

Andora, Monako, San Marino i Vatikan su zemlje članice eurozone te imaju sporazum sa EU da euro koriste kao svoju valutu, dok su Crna Gora i Kosovo usvojili euro bez ikakvih formalnih sporazuma te nisu dio eurozone i nemaju predstavništvo u ECB-u (Europska središnja banka, 2022a). Slika 3. prikazuje države europodručja i godine njihova ulaska u isto.

Slika 3. Eurozona

Izvor: Europska Komisija, 2022.

Države članice koje ne pripadaju europodručju, a članice su EU-a čine: Bugarska, Danska, Hrvatska, Češka, Mađarska, Poljska, Rumunjska i Švedska. Sve države osim Danske koja je prilikom ulaska u EU odlučila zadržati svoju valutu su obvezne uvesti euro kao svoju jedinstvenu valutu kada ispune određene kriterije. Ove države su pristupile Europskoj uniji nakon uvođenja eura 2002. godine (Europska unija, 2022).

Za uvođenje eura potrebno je ispuniti Konvergencijske kriterije za pridruživanje koji su dogovoreni 1991. godine u Maastrichtu. Države moraju uskladiti svoje nacionalno zakonodavstvo s relevantnim pravom EU-a te ispuniti posebne uvjete kako bi se osigurala gospodarska konvergencija. U tablici ispod navedeni su kriteriji i dodatni čimbenici koji uključuju integraciju tržišta i razvoj platne bilance za mjerenje napretka zemalja na uvođenje eura (Europska komisija, 2022a).

Tablica 1. Konvergencijski kriteriji i ostali čimbenici

Što se mjeri	STABILNOST CIJENA	ZDRAVE I ODRŽIVE JAVNE FINANCIJE	TRAJNOST KONVERGENCIJE	STABILNOST TEČAJA
Kako se mjeri	Usklađena inflacija potrošačkih cijena	Državni deficit i dug	Dugoročna kamatna stopa	Kretanja tečaja u ERM-u II
Konvergencijski kriteriji	Uspješnost održivih cijena i prosječne inflacije od 1,5% iznad stope triju država članica s najboljim rezultatom	Nije u postupku u slučaju prekomjernog deficita u trenutku ispitivanja	Najviše 2% iznad stope triju država s najboljim rezultatom stabilnosti cijena	Sudjelovanje u ERM II najmanje dvije godine, bez devalvacije u odnosu na euro

Izvor: Izrada autora prema podacima sa stranica Europske komisije

Izvješća o konvergenciji izdaje Europska Komisija i ECB najmanje jednom svake dvije godine. U izvješćima se ispituje ispunjava li određena država uvjete za uvođenje eura. Uvjeti koji se ispituju su konvergencijski kriteriji i usklađenost nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom nacionalne središnje banke. Europska je Komisija 1. lipnja 2022. godine u Izvješću o konvergenciji donijela odluku da Republika Hrvatska ispunjava sve uvjete za pristup europodručju i uvođenju eura 1. siječnja 2023. godine (Europska komisija, 2022a).

3.2. Prednosti i nedostaci eura

Gotovina je danas najčešće sredstvo plaćana na području Europske unije. Kako bi gospodarstvo moglo funkcionirati u njemu mora biti određena količina raspoložive gotovine.

Prema ESB-u (2022a) prednosti gotovine su:

- omogućuje slobodu i samostalnost,
- zakonsko je sredstvo plaćanja,
- omogućuje privatnost,
- potiče uključenost,
- omogućuje lakše praćenje troškova,
- brza je,
- sigurna je,
- služi za pohranu vrijednosti.

Prednosti eura uključuju stabilnu inflaciju, nisku inflaciju i niske kamatne stope, transparentne cijene, bez troškova prilikom mijenjanja valuta, integriranija financijska tržišta, bolju ekonomiju, zdravije javne financije, jači glas Europske unije u globalnoj ekonomiji, veću lakoću u međunarodnoj trgovini te fizički opipljiv znak europskog identiteta (Europska Komisija, 2018).

Euro je uveden kao jedinstvena valuta EU-a sa brojnim pogodnostima: olakšano prekogranično trgovanje, uspješnije gospodarstvo, veći izbor i više mogućnosti dostupnih za potrošače. Uvođenjem eura nestali su troškovi fluktuacija deviznog tečaja unutar europodručja. Razmjena valuta stvara dodatne troškove, a prekogranične transakcije su rizične i nedovoljno transparentne do uvođenja eura koje čini poslovanje jednostavnijim, jeftinijim i manje rizičnim. Uspoređivanje cijena u istoj valuti potiče ulaganje među zemljama te potrošačima i poduzećima osigurava najbolje cijene (Europska unija, 2022).

Europodručje zbog svoje jedinstvene valute privlači i zemlje trećeg svijeta na ulaganje, trgovanje i poslovanje. Druga najpopularnija korištena valuta na svjetskom gospodarstvu je euro, što ga čini rezervnom valutom u trećim zemljama. Strane zemlje prilikom trgovanja na europodručju prihvaćaju navedene cijene u eurima zbog njegove stabilnosti što dovodi do smanjenja troškova konverzije eura u druge valute. Odabire se za oko 40 % prekograničnih plaćanja i polovinu svjetskog izvoza EU-a. Gospodarska stabilnost europodručja smanjuje

vanjske gospodarske promjene koje narušavaju stabilnost nacionalnih gospodarstava. Svojom veličinom i razumnim ponašanjem europodručje lakše podnosi vanjske gospodarske poremećaje (Europska unija, 2022).

U suprotnome prelazak na jedinstvenu valutu ima i svojih negativnih strana: slaba politička predanost, neslaganja o gospodarskim prioritetima i nestabilnost na međunarodnim tržištima (Europska unija, 2022).

Uvođenjem eura dolazi do neželjenog pada nacionalnog suvereniteta. Prema Europskoj Komisiji (2018) to predstavlja mit. Prihvatanjem eura, vlade država moraju koordinirati svoje ekonomske politike sa kontrolom svoje potrošnje. Nacionalni suverenitet predstavlja više iluziju nego stvarnost posebno u monetarnoj politici gdje je jedino bitno par dominantnih valuta.

Još jedan od takozvanih mitova koje Europska komisija (2018) ne podržava jest da je euro uzrokovao porast cijena. Iako cjenovna stabilnost u okvirima EMU-a treba štititi potrošače i poduzeća od inflacije točno je da su neke zemlje doživjele blaži oblik inflacije. Cijene svakidašnjih proizvoda i usluga su porasle prilikom uvođenja jedinstvene valute. Podaci su pokazali da je u prosjeku usvajanje eura uzrokovalo manji broj porasta cijena i općeniti utjecaj na cijene bio je nizak.

3.3.Euro novčanice i kovanice

Za izdavanje euro novčanica i kovanica zadužene su Nacionalne središnje banke (engl. *National Central Banks* – NCB) država članica EU-a i Europska središnja banka. NCB su dužne prihvatiti novčanice i kovanice eura koje su druge članice Eurosustava stavile u optjecaj (Europska središnja banka, 2022a).

Novčanice eura izdaju se u dvije serije. Prva serija izdana 2002. godine sastoji se od sedam apoeni: 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € i 500 €. 8. studenog 2012. godine ECB najavljuje postupno uvođenje nove serije novčanica „serija Europa“. U razdoblju od 2013. do 2019. godine postupno se uvode nove novčanice od šest apoeni: 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 € i 200 € (Europska središnja banka, 2022a).

Slika 4. Novčanice iz serije Europa

Izvor: Europska središnja banka, 2021.

Svaka novčanica ima svoju veličinu i boju koja predstavlja određeni arhitektonski stil u razdoblju Europske povijesti. Novčanica od 5 € sive je boje i predstavlja klasičnu arhitekturu, 10 € je crvene boje i predstavlja romaniku, 20 € je plave boje i predstavlja gotiku, 50 € je narančaste boje i predstavlja renesansu, 100 € je zelene boje i predstavlja barok i rokoko, 200 € žute je boje i predstavlja doba željeza i stakla te 500 € ljubičaste boje koje predstavlja moderno 20. stoljeće. Vrata i prozori sa prednje strane novčanica predstavljaju Europski duh u otvorenosti i kooperaciji, dok most na poledini simbolizira komunikaciju između europljana te Europe sa ostatkom svijeta. Novčanice imaju 13 sigurnosnih značajka koje se mogu vidjeti okom, osjetiti dodirrom i nagnuti. Sigurnosne značajke su: podignuti tisak, arhitektonski stil,

inicijali ECB-a, portretni hologram, potpisi, vodeni žig, sigurnosna nit, infracrveno svjetlo, ultraljubičasta tinta, mikrotisak, tinta koja mijenja boju, karta Europe te naziv „Euro“ na drugim pismima (Europsko vijeće – Vijeće Europske unije, 2022).

27. siječnja 2019. obustavljeno je izdavanje novčanice od 500 € radi lakših tranzicija i logističkih razloga. Iako su novčanice obustavljene za izdavanje i dalje su zakonsko sredstvo plaćanja. Novčanice su dobile naziv i „Bin Laden“ zbog prevelike upotrebe novčanica u kriminalne svrhe, poput pranja novca i financiranja međunarodnog terorizma (HNB, 2016).

Eurokovanice su izdane u jednoj seriji od osam apoen: 1 cent, 2 centa, 5 centi, 10 centi, 20 centi, 50 centi te 1 € i 2 €. Kovanice imaju dvije strane. Prednju zajedničku stranu dizajnirao je belgijac Luc Luycx a na njoj je prikazana jedna od 3 karte europe. Prva varijacija prikazuje nedavnu kartu EU iz 2008. godine, druga varijacija prikazuje kartu EU na dan 1. siječnja 2007. godine te treća varijacija prikazuje kartu EU prije proširenja 1. svibnja 2004. godine. Poledina kovanice jest nacionalna strana koju dizajnira članica eurozone. Kovanica od 1 € obložena je prstenom od nikal-mjed rude, dok je jezgra ispunjena sa tri sloja: bakar-nikal, nikal i bakar-nikala. 2 € je obloženo prstenom od bakra-nikala a jezgra je ispunjena sa također tri sloja: nikal-mjeda, nikala i nikal-mjeda. Kovanice od 10, 20 i 50 centi rade se od ruda nordijskog zlata, koje je teško otopiti i krivotvoriti. 5, 2 i 1 cent napravljen je od čelika prekrivenog bakrom, a prikazuje odnos Europe sa Afrikom i Azijom na globusu (Europsko vijeće – Vijeće Europske unije, 2022).

Slika 5. Kovanice eura

Izvor: Europska unija, 2022.

Prigodne kovanice od 2 € može izdati svaka država članica jednom godišnje po 2 komada. Zakonsko su sredstvo plaćanja kao i ostale kovanice. Izdaju se kako bi se skrenula pozornost

na aktualne događaje ili obljetnice povijesnih događaja. Prva prigodna kovanica od 2 € izdana je u Grčkoj 2004. godine kako bi se obilježile Olimpijske igre u Ateni 2004. Dizajn kovanice je u ovlasti pojedinačnih zemalja eurozone. ESB odobrava količinu prigodnih kovanica koju pojedinačna zemlja može izdati (Europska središnja banka, 2022a).

U slijedećem odjeljku analizirana je situacija Republike Hrvatske u i uvođenja eura. Hrvatska kao članica EU-a još nema uveden euro kao jedinstvenu valutu, ali to će se ubrzo promijeniti.

3.4.Hrvatska i euro

Prvog srpnja 2013. Republika Hrvatska je postala punopravna članica EU te se prilikom pristupanja obvezala uvođenju eura kao svoje jedinstvene valute. Hrvatska još nije članica europodručja. Hrvatska narodna banka je postala (HNB) dijelom Europskog sustava središnjih banaka ulaskom u EU. Guverner HNB-a Boris Vujčić punopravni je član Općeg vijeća ECB-a a stručnjaci HNB-a sudjeluju u radu odbora, pododbora i radnih skupina ESCB-a. Pošto Hrvatska još nije uvela euro kao svoju jedinstvenu valutu HNB zadržava svoje nadležnosti u provođenju monetarne i devizne politike te ispunjava nužne zadatke koji su joj dodijeljeni na temelju nacionalnog zakonodavstva (HNB, 2020).

Europska Komisija je 1. lipnja 2022. godine donijela priložni Prijedlog odluke Vijeća na temelju vlastitog izvješća o konvergenciji i izvješća ECB-a o prestanku odstupanja Hrvatske od 1. siječnja 2023. godine. U izvješćima je provjerena usklađenost hrvatskog zakonodavstva, uključujući Statut HNB-a sa člancima 130. i 131. Ugovora te Statutom ECB-a i ESCB-a. Tijekom jednogodišnjeg razdoblja koje je završilo u travnju 2022. Hrvatska prosječna stopa inflacije iznosila je 4,7 %, a dugoročna kamatna stopa je iznosila 0,8 % što je zadovoljavajući kriterij ispod referentne vrijednosti. Predmet odluke Vijeća o postojanju prekomjernog deficita u Hrvatskoj ne postoji. Hrvatska je članica mehanizma ERM II od 10. srpnja 2020. godine te u dvogodišnjem razdoblju tečaj hrvatske kune nije bio izložen ozbiljnim napetostima. Ocjenom pravne usklađenosti te ispunjavanjem konvergencijskih kriterija i ostalih čimbenika Hrvatska ispunjava sve uvijete za uvođenjem eura (Odluka Vijeća, 2022).

Za prelazak na euro Hrvatska će primijeniti „plan velikog praska“ koji obuhvaća uvođenje eura kao valute i uvođenje euronovčanica i eurokovanica u isto vrijeme. Hrvatska neće imati razdoblje postupnog ukidanja. Vijeće jednoglasnom odlukom država članica čija je valuta

euro i dotičnim državama članicama na prijedlog Komisije i savjetovanja sa ECB-om donosi odluku o pristupanju Hrvatske europodručju. Tablica iz Priloga Uredbi (EZ) br. 974/98 prema protokolarnom redosljedju izgleda (Uredba Vijeća, 2022):

Tablica 2. Hrvatska u Prilogu Uredbi (EZ) br. 974/98

Država članica	Datum uvođenja eura	Datum prelaska na gotovinu eura	Država članica s razdobljem „postupnog ukidanja“
„Hrvatska	1. siječnja 2023.	1. siječnja 2023.	ne“

Izvor: Europska komisija, <https://eur-lex.europa.eu/legal->

[content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0281&qid=1656017603075&from=HR](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0281&qid=1656017603075&from=HR)

[pristupljeno: 23. lipnja 2022.]

Komisija za novac HNB-a 21. srpnja 2021. godine donijela je konačni prijedlog motiva nacionalne strane za buduće hrvatske eurokovanice. Motivi su doneseni glasanjem građana Hrvatske u organizaciji Vlade RH i HNB-a. Izabrani motivi su: geografska karta Hrvatske koja će se nalazi na kovanici od 2 €, kuna koja će se nalazi na kovanici od 1 €, Nikola Tesla na kovanicama od 50, 20 i 10 centi te glagoljica na kovanicama od 5, 2 i 1 centa (Vlada Republike Hrvatske, 2021).

Za euro je nadležna nadnacionalna monetarna institucija Europska središnja banka koja djeluje u zajedničkom interesu zemalja članica eurozone. Nalazi se na čelu Europskog sustava središnjih banaka a zajedno sa njime čini područje eurosustava. U sljedećem poglavlju obrađena je ECB zajedno sa eurosustavom.

4. Europska centralna banka – ECB

Europska centralna banka je središnja banka svih 19 članica eurozone sa sjedištem u Frankfurtu na Majni, Njemačka. Predsjednica ECB-a je francuska političarka Christine Lagarde, a potpredsjednik je španjolski političar Luis de Guindos. Glavna zadaća ECB-a jest održavanje stabilnosti cijena ispod ali oko 2%. Poduzimaju se sve mjere da inflacija ostane niska, stabilna i predvidljiva tako da potrošači europodručja mogu kupovati stvari sutra za cijenu koju mogu platiti danas. Središnje banke država članica imaju određen udio kapitala u ECB-u, te su dužne odvojiti određenu količinu novca za rad ECB-a. Iznos novca koji države plaćaju ovisi o veličini njezina gospodarstva i broju stanovnika (Europska središnja banka, 2022c).

EUROPEAN CENTRAL BANK

EUROSYSTEM

Slika 6. Logo ECB-a

Izvor: Europska unija, 2022.

Logo ECB-a obojan je zaštitnom plavom i žutom bojom Europske unije. U centru kruga se nalazi simbol eura, a okružuje ga 12 zvijezda EU-a.

ECB je osnovana 1. lipnja 1998. godine radi uvođenja monetarne politike. Ključna je institucija eurozone te je nadahnuta modelom njemačke središnje banke, Bundesbank. Izazovi monetarne politike ECB-a vežu se uz pitanja Europe kao integracije i monetarne neoptimalnosti europodručja (Kandžija i Cvečić, 2011).

Zadaci monetarne vlasti ECB-a prema Freimann (2017) obuhvaćaju: upravljanje tečajem eura i stabilnošću cijena, kontrolira količinu novca u optjecaju i transakcije na deviznim tržištima, raspolaze sa deviznim rezervama i pričuvama, vodi brigu o platnom sustavu i platnom prometu te provodi ekonomsku i monetarnu politiku.

Strategija ECB-a propisuje ekonomsku i monetarnu analizu kako bi mogla voditi prikladnu monetarnu politiku. Ekonomska analiza proučava razvoj outputa, potražnje, uvjete tržišta rada, pokazatelje cijena i troškova, fiskalnu politiku te bilancu plaćanja eurozone. Dok monetarna analiza proučava povezanost monetarnog rasta i inflaciju u srednjem roku (Kandžija i Cvečić, 2011).

Glavno tijelo ECB-a nadležno za odlučivanje je Upravno vijeće koje čini šest članova Izvršnog odbora i guverneri središnjih banaka država članica. Dužnosti koje ispunjava Upravno vijeće su donošenje odluka za obavljanje zadaća ECB-a i Eurosustava (Eurosystem), oblikovanje monetarne politike europodručja te donošenje odluka koje predlaže Nadzorni odbor (Europska centralna banka, 2022c).

Organizacijska shema ECB-a (ECB, 2022c):

- Izvršni odbor
 - Ured za zaštitu podataka; Istraživanja; Međunarodni i europski odnosi; Novčanice; Operacije na tržištu; Savjet Izvršnog odbora; Tajništvo; Tržišna infrastruktura i platni promet; Upravljanje rizicima; Ekonomske analize; Makrobonitetna politika i financijska stabilnost; Monetarna politika; Odnosi s javnošću; Pravni poslovi; Statistika; Tajništvo ESRB-a; Unutarnja revizija
- glavni koordinator za zajedničke poslove
 - Informacijski sustavi; Potpora poslovanju; Upravljanje i preobrazba; Ljudski potencijali; Skupina za organizacijsku učinkovitost; Upravljanje operativnim rizikom i neprekinutim poslovanjem
- predsjednik i potpredsjednik Nadzornog odbora
 - Nadzori na licu mjesta i provjere internih modela; Sistemski važne i međunarodne banke; Univerzalne i diversificirane institucije; Nadzorna strategija i rizik; Horizontalni nadzor; Specijalizirane institucije i manje značajne institucije; Upravljanje i operativni postupci u SSM-u

Sustav rotacije Upravnog vijeća ECB-a odnosi se na dodjelu prava glasa članovima vijeća u kojemu se mjesečno izmjenjuju guverneri nacionalnih središnjih banaka. Upravno vijeće predviđa 2002. godine odluku o donošenju rotacijskog sustava kada broj guvernera bude veći od 18 članova. Ulaskom Litve 1. siječnja 2015. rotacija glasačkog prava zamjenjuje do tada glasačko pravo. Glasačko pravo dijeli se u skupine država prema veličini gospodarstva i

financijskom sektoru. Za odlučivanje uspostavljena je ljestvica prema kojoj su rangirani guverneri NCB. Guverneri Francuske, Italije, Nizozemske, Njemačke i Španjolske zajedno dodjeljuju četiri glasa, dok preostalih 14 guvernera međusobno dijele 11 glasova (ECB, 2014).

4.1.Eurosustav

Eurosustav zajedno čine ECB i nacionalne središnje banke država članica europodručja (ECB, 2022c). Eurosustavom upravlja Upravno vijeće koje se sastoji od 6 članova Izvršnog odbora ECB-a zajedno sa nacionalnim središnjim bankama eurozone. Eurosustav se razlikuje od Europskog sustava središnjih banaka kojeg čine nacionalne središnje banke država članica EU-a bez obzira jesu li uvele euro kao jedinstvenu valutu (Jovančević, 2020).

Strategije monetarne politike koje provodi eurosustav (Jovančević, 2020):

- očuvanje funkcioniranja transmisijskog mehanizma monetarne politike,
- gledanje unaprijed,
- fokus na srednjem roku,
- čvrsto usidranje inflacijskih očekivanja,
- utemeljena na širokom spektru pokazatelja.

Glavni zadatak Eurosustava je održavanje stabilnosti cijena kao i kod ECB-a, koja je ključna odredba poglavlja o monetarnoj politici u Ugovoru o funkcioniranju EU. Razlozi primarnosti glavnog cilja Eurosustava su poboljšanje gospodarske perspektive i jačanje životnog standarda građana EU-a sa održavanjem stabilnosti cijena. Eurosustav nastoji djelovati u skladu s načelom otvorenog tržišnog gospodarstva sa slobodnim tržišnim natjecanjem (Kandžija i Cvečić, 2011).

Opće ekonomske politike koje eurosustav podržava te koje pridonose ostvarenju ciljeva EU-a su provođenje zajedničke monetarne politike, vođenje operacija deviznog tečaja i upravljanje deviznim pričuvama, brigu o funkcioniranju platnog sustava, provedbu politika nadležnih tijela za nadzor kreditnih institucija i stabilnost financijskog sustava (Kandžija i Cvečić, 2011).

Instrumenti monetarne politike kojim upravlja Eurosustav, a čije kamatne stope određuje Upravno vijeće ECB-a su kamatna stopa za glavne operacije refinanciranja, kamatna stopa na depozite i kamatna stopa na kredite (Jovančević, 2020).

5. Zaključak

Europsko vijeće, Vijeće EU-a, Europska komisija, Europski parlament, ECB, Euroskupina i države članice upravljaju gospodarskom politikom EMU-a. Povod stvaranja EMU-a je kreiranje jedinstvenog valutnog tržišta sa slobodnim kretanjem kapitala, robe i usluga te radne snage. Tijekom povijesti EMU se pokušala kreirati kroz nekoliko faza s neuspjesima, no službeno je osnovana 1991. godine Ugovorom iz Maastrichta. Prije kreiranja EMU-a osnovan je Europski monetarni sustav sa fiksnim ali prilagodljivim deviznim tečajevima, gdje tadašnje države članice sudjeluju u ERM I tečajnom mehanizmu. Cilj stvaranja EMS-a bio je zbližavanje suradnje monetarne politike između središnjih banaka članica i Europske ekonomske zajednice. Troškovi s kojima se članice suočavaju prilikom ulaska u EMU obuhvaćaju gubitak autonomije monetarne politike i tranzicijsku nestabilnost, dok u suprotnom koristi koje države poprimaju od EMU-a su nestajanje tečajnog rizika i troškova tranzicije, bolju zaposlenost, integraciju europskog financijskog tržišta i zajedničko odlučivanje.

Službena jedinstvena valuta Europske unije je euro, koju koristi 19 od 27 država članica. Euro se postupno kreira kroz tri povijesne faze. Prva faza koja dopušta slobodno kretanje kapitala, druga faza u kojoj se kreira Europski sustav središnjih banaka i treća faza u kojoj se uvodi euro na tržište koja traje i dan danas. Službeno je uveden 1999., a novčanice i kovanice eura puštene su u promet 2002. godine. Države članice koje su uvele euro kao svoju valutu čine eurozonu ili europodručje. Novčanice i kovanice eura izdaju nacionalne središnje banke država članica. Euronovčanice su izdane u seriji od 7 apoen, a eurokovanice su izdane od 8 apoen. Republika Hrvatska trenutno se nalazi u ERM II tečajnom mehanizmu. Dana 1. siječnja 2023. uvest će euro kao službenu valutu koja će zamijeniti valutu hrvatsku kunu.

Središnja banka svih 19 članica europodručja je Europska centralna banka u Frankfurtu. ECB je ključna institucija eurozone, a osnovana je radi uvođenja monetarne politike. Nadležno tijelo ECB-a zaduženo za odlučivanje je Upravno vijeće koje se sastoji od 6 članova Izvršnog odbora i nacionalnih guvernera svih 19 država članica eurozone. Upravno vijeće donosi odluke glasovanjem pomoću sustava rotacije koji se mijenja svakoga mjeseca. ECB zajedno sa nacionalnim središnjim bankama država članica europodručja čini Eurosustav. Primarni

zadatak Eurosustava kao i ECB-a jest održavanje stabilnosti cijena kojom se nastoji održati niska inflacija.

Zaključno, kreiranjem jedinstvenog valutnog područja najprije se pridonosi građanima Europske unije. Korištenjem jedinstvene zajedničke valute – eura, brže se, lakše i efikasnije trguje robom, uslugama i kapitalom na tržištu u svim državama članicama europodručja, bez primoranosti mijenjanja valuta i jednostavnije usporedbe cijena među državama.

Literatura

Knjige:

1. Kandžija, V., Cvečić, I. (2011). *Ekonomika i politika Europske unije*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci
2. Kersan-Škabić, I. (2015). *Ekonomija Europske unije*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“
3. Zelenika, R. (1998). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci

Internet izvori:

1. Bilas, V. (2005). *Teorija optimalnog valutnog područja; euro i Europska monetarna unija*. Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Vol. 3 No.1. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/26211> pristupljeno: 13. lipnja 2022.]
2. Epthinktank, Brus, M. (2022). *Euro area members and year of entry*. Raspoloživo na: https://epthintank.eu/2014/07/11/lithuania-on-the-way-towards-euro-adoption/140858rev1-euro_map/ [pristupljeno: 21. kolovoza 2022.]
3. European Stability Mechanism (2022). *Who we are*. Raspoloživo na: https://www.esm.europa.eu/about-us#headline-who_we_are [pristupljeno: 16. lipnja 2022.]
4. Europska komisija (2022a). *Convergence criteria for joining*. Raspoloživo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/enlargement-euro-area/convergence-criteria-joining_en [pristupljeno: 16. lipnja 2022.]
5. Europska komisija (2022b). *Ekonomska i monetarna unija*. Raspoloživo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-monetary-union_hr [pristupljeno: 16. lipnja 2022.]
6. Europska komisija (2017). *Reflection paper on the deepening of the Economic and Monetary Union*. Raspoloživo na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0291&from=EN> [pristupljeno: 21. kolovoza 2022.]
7. Europska komisija, Glavna uprava Europske komisije za ekonomske i financijske poslove (2022). *Prijedlog ODLUKE VIJEĆA o uvođenju eura u Hrvatskoj 1. siječnja 2023.* Raspoloživo na: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

- [content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0282&qid=1656017603075&from=HR](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0282&qid=1656017603075&from=HR) [pristupljeno: 17. lipnja 2022.]
8. Europska komisija, Glavna uprava Europske komisije za ekonomske i financijske poslove (2022). *Prijedlog UREDBE VIJEĆA o izmjeni Uredbe (EZ) br. 974/98 u vezi s uvođenjem eura u Hrvatskoj*. Raspoloživo na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0281&qid=1656017603075&from=HR> [pristupljeno: 17. lipnja 2022.]
 9. Europska središnja banka (2022a). *Euro*. Raspoloživo na: <https://www.ecb.europa.eu/euro/html/index.hr.html> [pristupljeno: 18. lipnja 2022.]
 10. Europska središnja banka (2022b). *Ekonomska i monetarna unija (EMU)*. Raspoloživo na: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.hr.html> [pristupljeno: 18. lipnja 2022.]
 11. Europska središnja banka (2019). *Novčanice iz serije Europa*. Raspoloživo na: https://www.ecb.europa.eu/euro/pdf/material/leaflet_100_200%20banknotes/Cashier_brochure_100_200_Euro_WEB.hr.pdf?11382159287ae62e43de02e63a47d8f8 [Pristupljeno: 21. kolovoza 2022.]
 12. Europska središnja banka (2022c). *O Europskoj središnjoj banci*. Raspoloživo na: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.hr.html> [pristupljeno: 18. lipnja 2022.]
 13. Europska središnja banka (2022d). *Pandemic emergency purchase programme (PEPP)*. Raspoloživo na: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/pepp/html/index.en.html> [pristupljeno: 14. lipnja 2022.]
 14. Europska unija (2022). *Euro*. Raspoloživo na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro_hr [pristupljeno: 15. lipnja 2022.]
 15. Europsko vijeće – Vijeće Europske unije (2022). *Infografika – Dvadeset godina euronovčanica i eurokovanica*. Raspoloživo na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/infographics/20220224-20-years-of-euro-banknotes-and-coins/> [pristupljeno: 20. lipnja 2022.]
 16. Eurostat (2014). *Euro area*. Raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Euro_area [pristupljeno: 18. lipnja 2022.]
 17. Eurostat (2016). *Euro area enlargement*. Raspoloživo na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Euro_area_enlargements [pristupljeno: 18. lipnja 2022.]

18. Eurostat (2013). *European Monetary System (EMS)*. Raspoloživo na: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European Monetary System \(EMS\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_Monetary_System_(EMS)) [pristupljeno: 13. lipnja 2022.]
19. Freimann, A. (2017). *Monetarna politika EU-a*. Nastavni materijali za kolegij Makrosustav Europske unije, EFOS, Osijek. Raspoloživo na: http://www.efos.unios.hr/makrosustav-eu/wp-content/uploads/sites/207/2017/06/10_Monetarna-politika-EU-a_MEU_2017.pdf [pristupljeno: 13. lipnja 2022.]
20. Glavna uprava Europske Komisije za ekonomske i financijske poslove (2018). *How the euro benefits us all*. Raspoloživo na: <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/f3b6c449-796b-4740-8b22-f8b34766798a> [pristupljeno: 18. lipnja 2022.]
21. HNB (2016). *ESB prestaje proizvoditi i izdavati novčanicu od 500 €*. Raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/-/esb-prestaje-proizvoditi-i-izdavati-novcanicu-od-500-> [pristupljeno: 20. lipnja 2022.]
22. HNB (2020). *Europski sustav središnjih banaka*. Raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodni-odnosi/europski-sustav-sredisnjih-banaka> [pristupljeno: 20. lipnja 2022.]
23. Hrvatska enciklopedija (2022). *Europska unija*. Raspoloživo na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18657> [pristupljeno: 25. lipnja 2022.]
24. Jovančević, R. (2020). *Ekonomika i ekonomske politike Europske unije*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet. Raspoloživo na: <https://ebook.efzg.hr/digital/library/sites/localsite/collect/efzg/index/assoc/HASH01d2/ed91b5ea.dir/Ekonomika%20i%20ekonomske%20politike%20Europske%20unije%202021.pdf> [pristupljeno: 20. lipnja 2022.]
25. Kandžija, V. & Host, A. (2001). *Europski monetarni sustav*. Ekonomski pregled, Vol. 52 No. 11-12. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/28783> [pristupljeno: 4. svibnja 2022.]
26. Rakić, D. (2021a). Europski parlament: *Europska monetarna politika*. Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/86/europska-monetarna-politika> [pristupljeno: 15. lipnja 2022.]
27. Scheinert, C. (2021b). Europski parlament: *Povijest ekonomske i monetarne unije*. Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/79/povijest-ekonomske-i-monetarne-unije> [pristupljeno: 16. lipnja 2022.]

28. Vlada Republike Hrvatske (2021). *Šahovnica, geografska karta Hrvatske, kuna, glagoljica i Nikola Tesla – predložni motivi za hrvatsku stranu eurokovanica*.
Raspoloživo na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/sahovnica-geografska-karta-hrvatske-kuna-glagoljica-i-nikola-tesla-predlozeni-motivi-za-hrvatsku-stranu-eurokovanica/32596> [pristupljeno: 18. lipnja 2022.]

Popis tablica

Tablica 1. Konvergencijski kriteriji i ostali čimbenici	13
Tablica 2. Hrvatska u Prilogu Uredbi (EZ) br. 974/98.....	19

Popis slika

Slika 1. Ekonomska i monetarna unija	4
Slika 2. Simbol eura	10
Slika 3. Eurozona	12
Slika 4. Novčanice iz serije Europa	16
Slika 5. Kovanice eura	17
Slika 6. Logo ECB-a	20